

Omek

Korách 5785

2025. június 26.

Miért nem tanult Korách a történelem leckéjéből?

Mózes negyedik könyvének hetiszakaszait olvasva az az érzésünk támadhat, hogy a történelem folyamatosan ismétli önmagát: a nép így vagy úgy fellázad Mózes illetve a Teremtő irányítása ellen, majd büntetést kap ezért. Ezt már a múlt héten olvasott kémek kapcsán is megfogalmazzák Bölcsseink:

„Miért szerepel a kémek története Mirjám története után? Mivel ő is a beszéde miatt lett megbüntetve. Ezek a gonoszok [a kémek] pedig látták, és nem tanultak belőle.” (Rási, Mózes 4., 13:2)

Külső szemmel nézve szinte érthetetlen: ha már a kémeknek is le kellett volna vonniuk a tanulságot Mirjám büntetéséből, akkor **hogyan létezik az, hogy Korách nem tanult a kémek történetéből?**

Hiszen a Mirjámmal történetek szinte apró epizódnak tűnhetnek amellet, hogy a kémek bűne miatt a nép 40 év pusztai vándorlásra lett ítélve.

Mindezt nem intézhetjük el ezt annyival, hogy Korách nem volt eléggé intelligens. Befolyásos, hatalmas, minden kétséget kizáróan kiemelkedő személyiségű vezető egyéniség volt. A Tóra azt mondja, hogy a legkiválóbb vezetőkből sikerült 250-et a maga oldalára állítani (ld. 16:2). Feltételezhetjük, hogy egyszerű emberekből még több követője akadt.

Azt gondolhatnánk, hogy Korách lázadása esetleg jóval a kémek

IV. évfolyam, 34. szám

IMPRESSZUM

Az *omek* szó jelentése: mélység. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Kiadó: Bét Jehuda Közösség

Székhely: 1084 Budapest, Scheiber Sándor u. 2.

Felelős kiadó-szerkesztő:

Szántó-Várnagy Binjomin

Lapterv: Novák Tamás

Borítókép: Pexels @ Pixabay

Terjesztés: Vida Ákos

Megjelenik 150 példányban.

ISSN 3058-051X (Nyomtatott)

ISSN 3058-0609 (Online)

EVERGENS
RECLAIM YOUR BIRTHRIGHT

története után történt, így a kémek büntetését már a feledés homálya borította. *Rámbán* azonban nem így értelmezi a történeteket (ld. 16:1).

Éppen ellenkezőleg: szerinte pontosan a kémek bukását követő népi elkeseredettség és elégedetlenség volt az a soha vissza nem térő alkalom, amibe Korách belekapaszkodott – sikeresen.

Rási magyarázata szerint Koráchot „a szeme¹ tévesztette meg” (ld. 16:7). Ugyanis prófétikus erővel előre látta azt, hogy tőle fog majd származni Sámuel próféta, aki Izrael első királyait: Saul és Dávidot egyaránt felkente és lelki útmutatással is ellátta őket.

A zsoltár, amit minden péntek este mondunk, egymás mellett említi meg őket:

„Mózes és Áron a kohénjai között és Sámuel, azok között, akik a Nevét hívják. Szólítják az Örökkévalót, és Ő felel nekik.” (Zsoltárok 99:6)

Valóban, a Tóra is hangsúlyozza, hogy „Korách fiai nem haltak meg” (26:11). Nem követték apjuk útját, illetve a talmudi Bölcsek magyarázata szerint az utolsó pillanatban kihátráltak mögüle, *tesuvát* [megtérést] csináltak (ld. Rási, valamint Szanhedrin 110a).

Ebben tévedett Korách, hogy nem tudta elképzelni azt, hogy ő a történelem rossz oldalán áll, de a leszármazottjából igenis nagy ember lesz.

Szintén Rási magyarázata szerint Korách értelmét az irigysége sötétítette el (ld. 16:1). Az ő családjának a vezetőjéül ugyanis nem őt nevez-

te ki Mózes, hanem egy rokonát, Elicáfán ben Uzielt. E magyarázat szerint Korách hiába volt akármilyen bölcs, ha egyszer volt egy olyan rossz tulajdonsága, ami felülkerekedett az intellektusán.

E magyarázatnak bizonyos szempontból éppen az ellentéte szerint Korách vesztét a népszerűsége okozta. Mivel igen sikeres volt, sokan követték és egyetértettek, azonosulni tudtak gondolataival és elveivel, ez alapozta meg túlzott önbizalmát. „Ennyi ember nem tévedhet!” – halljuk gyakran a téves logikát.

Egy igen eredeti és elgondolkodtató magyarázatot találhatunk a *Beér Jozsef* c. műben². Eszerint **Korách vádja abban állt, hogy Mózes „manipulálja” a Teremtőt.**

Egyszerűen túl sok az érdeme, jócselekedete, ezért az Örökkévaló mintegy „részhajlik” felé, és még akkor is, ha saját maga dönt egy ügyben, és azt állítja, hogy „ezt az Örökkévaló akarta”, akkor sem bünteti meg.

Ebben az érvelésben különösen érdekes az, hogy maga Mózes is megfogalmazza, amikor így fohászkodik az Örökkévalóhoz, éppen Koráchkal szemben:

„Ne fordulj az áldozatuk felé! Egy szamarat sem vettem el tőlük, és nem is ártottam egyikőjüknek sem.” (16:15)

Az *Or HáCháim* megmagyarázza, hogy Mózes itt arra gondolt, hogy elképzelhető, hogy Koráchnak és követőinek is fontos micvaérdemeik vannak, melyeket ha felhasználnák, jutalmul teljesülnének kéréseik.

1 Érdekes, hogy a Korách lázadását leginkább támogató Dátán és Ávirám kapcsán pedig azt olvashatjuk, hogy „a szájuk buktatta el őket” (Rási, 16:12). A *száj* és a *szem* mellett az előző hetiszakasz végén még arról is olvashattunk, hogy a *szív* szintén képes arra, hogy az embert rossz útra vigye (15:39). Ebből azt tanulhatjuk, hogy az ember testrészei alapján három csoportba sorolhatjuk, hogy kinek mi a gyenge pontja:

1. Akit a *szája* buktat el, az nagyokat mond, szívesen megmutatja az erejét másoknak, olyannyira, hogy akár végül saját maga is elhiszi magának azt, amit eredetileg nem is gondolt volna.

2. Akit a *szeme* téveszt meg, az nagy vizionárius, képes arra, hogy

olyan dolgokat lásson és vegyen észre, amit mások nem. De vigyáznia kell, hogy ez ne okozza a vesztét.

3. Akit pedig a *szíve* visz rossz útra, az pedig hagyja, hogy az érzelmei elsodorják, és átvegyék az irányítást az elméje felett.

Fontos és hasznos az önismeret – jó, ha tudjuk magunkról, hogy számunkra melyik pont a leggyengébb e három közül.

2 Szerzője Jozsef Cvi Szalant (1885-1891, Jeruzsálem), a muszár mozgalom alapítójának, Jisrael Szalanter rabbiának, Jozsef Zundel Szalantnak a leszármazottja. Fent idézett magyarázatát könyvének 131. oldalán találhatjuk meg.

Példaként Nebukadnecár történetét említi, aki kezdetben a király egyszerű íródeákja volt. Egyetlen alkalommal fordult elő, hogy szaladt azért, hogy megtisztelje a Teremtőt, és akkor is csak négy lépésig jutott, mert egy angyal megállította.

Ugyanis ezzel a gesztusával máris kiérdemelte, hogy hatalmas birodalom királya legyen, és végül ő lett az, aki az első Szentélyt leromboltatta (Szanhedrin 96a, Jesájá 39:1 alapján).

Ebből a történetből azt tanuljuk, hogy lehetsé-

ges akár egyetlen, jelentéktelennek tűnő micva érdemében megváltoztatni az események folyását és saját életünket. Ugyanakkor azt is ki-válóan illusztrálja, hogy nem a Teremtő szándéka az, ami a micvák befolyásolása által megváltozik³.

Hiszen Ő már eldöntötte, hogy a zsidó nép bűnei miatt a Szentély le lesz rombolva. Nebukadnecár a saját jócselekedete által azt érdemelte ki, hogy ezt a meglévő szerepet megszerezze, ami az ő értékrendje szerint jutalomnak számított.

HETISZAKASZ

Korách, a rojtok [cicit] és a látás képessége

Hogyan kapcsolódik Korách lázadásának története az azt közvetlenül megelőző cicit [rojtok] szakaszához?

„És legyen nektek rojtként, és lássátok azokat. És emlékezzetek az Örökkévaló minden parancsolatára, és cselekedjétek meg azokat. **És ne térjetelek tévútra szívetek után és szemeitek után, amik után paráználkodnátok.**” (Mózes 4., 15:39)

A Midrás magyarázata szerint Korách igen furcsa érveléssel „kampányolt” Mózes és a Tóra ellen. Rási így írja:

„Odaállított 250 embert [akik alkalmasak arra, hogy] a Szanhedrint vezessék, és felöltöztette mindet teljesen égszínké [techélet] ruhába. Eljöttek és megálltak Mózes előtt. Azt mondták: **egy ruha, ami teljesen techélet, köteles rá cicitet tenni vagy sem?**

Azt mondta Mózes, hogy köteles. Elkezdett nevetgél-ni rajta: lehetséges, hogy egy teljesen más színű ruhát egyetlen szál techélet mentesít – és közben ez teljesen techélet, és saját magát nem mentesíti?” (16:1)

Ez a hagyomány elegánsan összekapcsolja a két témát: Koráchot és a techélet rojtokat, amik

egymás után vannak megemlítve. Jól illeszkedik Korách általános filozófiájához (és demagógiájához):

„**Mert az egész nép, mindnyájan szentek,** és közöttük van az Örökkévaló – akkor miért emelitek magatokat az Örökkévaló gyülekezete fölé?” (16:3)

Ha az egész nép szent, akkor vezető sem kell nekik. Ugyanígy, ha egy ruha is teljesen szent, akkor nem az az egy szál szükséges hozzá, hogy megszentelje – így hangzik az egyszerű érvelés.

Láthattuk, hogy a cicit micvája erősen kapcsolódik a látáshoz. Az egyik magyarázat szerint maga a héber cicit szó is a látás, pillantás jelentésből származik (ld. Rási 15:38, Sir HáSirim 2:9 alapján) – innen a magyarban is használatos „szemlélőrojt” kifejezés.

Azt is látjuk, hogy a Tóra írja, hogy a cicit vise-lése egyfajta védelmet is jelent a szem számára: **inkább ezt nézzétek, erről a micvák fognak eszetekbe jutni, és nem mentek minden más után, amit véletlenszerűen a szemetek elé kerül⁴.**

³ Az isteni akarat emberi befolyásolását idegen szóval *teurgianak* nevezik. Erről a témáról szól Rámchál (Mose Cháim Luzzato rabbi, 1707-1746) klasszikus, filozófiai összefoglaló művének, a *Derech Hásémnek* a 3. részében a 2. fejezet.

Koráchról pedig tudjuk, hogy éppen a szeme volt a gyenge pontja. Rási írja róla, hogy „*a szemé tévesztette meg*” (16:7) – ellentétben Dátánnal és Ávirámmal, akit viszont „a szájuk buktatott el” (16:12, ld. bővebben az előző írásban).

Korách ugyanis vizionárius volt. Irigy volt a rokonára, hogy miért őt nevezték ki vezetőnek (ld. Rási 16:1).

Hiszen ha ő lehetett volna a törzs vezetője, nagyon komoly elképzelései lettek volna arról, hogy mennyi jót tehetne. Ugyanezt a gondolatot vitte tovább és alkalmazta Mózesre és Áronra is – az ő keze alatt jóval sikeresebb lehetne az egész nép! Így gondolta.

A héber *szem* szó [*ájin*] számos más kontextusban is szerepel. Például a manna kapcsán az ízet nevezi így a Tóra. A rabbinikus héber nyelv is sokszor úgy használja, mint valaminek a lényegét⁵.

Mindezek alapján azt mondhatjuk, hogy a szem valaminek a lényegét, az esszenciáját fejezi ki. Kicsit hasonlóan, ahogyan magyarul is szokták mondani, hogy a szem a lélek – a lényeg – tükre.

Koráchot a szeme – a lényege tévesztette meg. **Képes volt arra, hogy lássa, felmérje saját lelkének nagyságát, a benne rejlő képességeket, de amikor úgy érezte, hogy azok mások hibájából kifolyólag nem tudnak megnyilvánulni, fellázadt.**

Csak tippelni tudunk, hogy mi lehetett volna belőle, ha nem törekszik a nagyságának elismerésére.

A zsidó történelem nemzedékei során éltek viszont rejtett [*nisztár*] *cádikok*, akik kijavították ezt a hibáját, és egész életükben egyszerű emberként leplezték lelki nagyságukat és különleges képességeiket.

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este**: 19:05 és 20:26 között.
Szombat kimenetele: 21:47.

A zsinagógában **péntek este** 18:00-tól tanulás, majd minche. 18:30-tól Kábálát Sábát.

A **péntek esti kiduson** Szántóné dr. Balázs Edit történész, az OR-ZSE docense lesz a vendégünk. Köszönjük a múlt heti beszélgetést Papp Richárd kulturális antropológusnak!

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 8:47-ig.

Hétfő és csütörtök reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.
Kedd és szerda reggel 7:30-kor imádkozunk a *Bét Jehuda zsinagógában*.

Szombat reggeli imák a Bét Jehuda zsinagógában július hónapban:

Július 5-én, *Chukát* szombatján (**jövő héten!**) és
Július 19-én, *Pinchász* szombatján 9:00-kor.

Sábát sálom! Gut sábesz!

⁴ Hagyományosan a „szemek utáni paráználkodás” témáját a *smirát énájim*, azaz a szemek őrzésének kötelezettségéhez szoktuk kapcsolni (ld. bővebben Sulchán Áruch EE 21:1).

⁵ Pl. sütemény után mondott áldás hasonlít a bencsoláshoz – ברכה אחת מעין שלוש (pl. *Berácht* 37a). Másik példa: minden, amit a Bölcsék bevezettek, a Tórához hasonlóan (כעין דאורייתא) vezették be (pl. *Peszáchim* 30b).